
SUCCESSFUL SUSTAINABLE DEVELOPMENT POLICY STRATEGY

Borislav BorissovD.A. Tsenov Academy, Svishtov, Bulgaria, b.borissov@uni-svishtov.bg**Anita Cucović**anita.cucovic@unhz.eu

Abstract: The goal of my research is a sustainable development that is perfectly designed and defined as an idea, but in its implementation we encounter difficulties, depending on the demographic picture of the country, political organization, cultural differences, etc. However, in order for sustainable development to take place on the "right path" in all segments of our society, we need a strategy, but even if it were, the question arises: "In a world that relies on money as the main indicator of everything, Sustainable development or the natural resources that we need to leave to future generations have any chance of existence ? " In this sense, sustainable development is a harmonious relationship of environmental protection, economics and social development in order to preserve the resources of our planets for future growth. This is the general direction to create a better world for future generations by trying to balance the social, economic and environmental factors of the environment. The application of this concept varies depending on the branch in which the company is located, from the characteristics of the complete national environment in which the company operates. Because the economies of each country have emerged as a result of different historical and socio-economic factors, the institutional framework is different from country to country in the European Union.

Keywords: Sustainable development; Strategy; Resources; Politics; Demography

USPJESNE STRATEGIJE SPROVODJENJA POLITIKE ODRZIVOG RAZVOJA**Borislav Borissov**b.borissov@uni-svishtov.bg**Anita Cucović**anita.cucovic@unhz.eu

Rezime: Cilj ovog istraživanja jeste održivi razvoj koji je kao ideja savršeno osmišljen i definisan, ali u njegovom sprovođenju nailazimo na poteškoće zavisno od demografske slike zemlje, političkog uređenja, kulturnih razlika, itd. Međutim, da bi se održivi razvoj izveo na „pravi put“ u svim segmentima našeg društva, potrebna nam je strategija, ali čak i kada bi je imali postavlja se pitanje: „Da li u svijetu koji se oslanja na novac kao glavni pokazatelj svega, održivi razvoj odnosno prirodni resursi koje trebamo ostaviti budućim generacijama imaju ikakve šanse za egzistenciju?“ U ovom smislu održivi razvoj je skladan odnos zaštite životne sredine, ekonomije i društvenog razvoja kako bi se prirodni resursi naše planete sačuvali za buduće narastaje. To je generalni pravac, teznja da se stvori bolji svijet za buduće generacije sa pokušajem da se izbalansiraju socijalni, ekonomski i ekološki faktori životne sredine. Primjena ovog koncepta varira u zavisnosti od grane u kojoj se preduzeće nalazi, od karakteristika kompletnog nacionalnog ambijenta u kome preduzeće djeluje. Iz razloga što je ekonomija svake zemlje nastala kao rezultat različitih istorijskih i društveno-ekonomskih faktora, institucionalni okvir se razlikuje od zemlje do zemlje u Evropskoj uniji.

Ključne riječi: Održivi razvoj; Strategija; Resursi; Politika; Demografija; N3; J1; O; O13; Q

1. POJAM ODRZIVOG RAZVOJA

Jedan od osnovnih koncepata ekonomike prirodnih resursa i životne sredine jeste koncept održivosti ili održivog razvoja. Životna sredina predstavlja sve ono što nas okružuje odnosno sve ono sa čime smo povezani direktno ili indirektno. Sa tim u vezi javlja se pojam održivog razvoja tj. potreba da se sačuva životna sredina za buduće generacije. Ubrzani razvoj proizvodnih snaga u drugoj polovini XX vijeka doveo je do situacije da čovjek posjeduje veliku moć prema prirodi, da je menja, eksploatise, gradi itd. Međutim to je povuklo za sobom neželjene posledice i ljudi su počeli bivati svjesniji da oni nisu neograničeni gospodari prirode i da narušavanjem i degradacijom ekosistema u prirodi mogu dovesti do narušavanja, degradacije i ugrožavanja uslova čovjekovog života na zemlji.

Održivi razvoj je proces koji dozvoljava da se razvoj ostvaruje bez degradiranja ili iscrpljivanja onih resursa na kojima se i zasniva. To je generalno gledajući, moguće ostvariti ili upravljanjem resursa na način da se oni mogu

samoobnavljati u mjeri u kojoj se koriste, ili vecom zastupljenoscu i upotrebom resursa kod kojih je period vegetacije kratak. Takvim pristupom, resursi mogu da sluze buducim, u istoj mjeri, kao i sadasnjim generacijama.

Koncepcija odrzivog razvoja bazira se na 3 osnovna principa, koja proisticu iz pomenute definicije, a to su:

principi ekoloske odrzivosti, koji obezbedjuje da razvoj bude kompatibilan sa odrzavanjem vitalnih ekoloskih procesa, bioloske raznovrsnosti i bioloskih resursa.

princip socijalne i kulturne odrzivosti, koji obezbedjuje da razvoj bude kompatibilan sa kulturnim i tradicionalnim vrijednostima ljudskih zajednica i doprinosi jačanju njihovog identiteta.

princip ekonomske odrzivosti, koji obezbedjuje da razvoj bude ekonomski efikasan i da se resursima upravlja na na nacin da njih mogu uspjesno da koriste i buduće generacije.

Zahtev za dostizanjem odrzivog razvoja kao i potreba rjesavanja globalnih problema koji pogadjaju planetu na kojoj zivimo, nametnuli su kao imperativ stvaranje daleko efikasnije politike zastite zivotne sredine. Degradacija zivotne sredine mora se blagovremeno sprecavati zastitnim mjerama, uz istovremeno postovanje odredjenih principa ekonomske politike koji imaju sustinski znacaj za ostvarivanje odrzivog razvoja.

1.1. Koncept odrzivog razvoja

Dakle, odrzivi razvoj podrazumjeva takav razvoj drustva koji raspolozivim resursima zadovoljava ljudske potrebe, ne ugrozavajući prirodne sisteme i zivotnu sredinu, cime se osigurava dugorocno postojanje ljudskog drustva i njegovog okruzenja. Koncept odrzivog razvoja predstavlja novu strategiju i filozofiju drustvenog razvoja.

Odrzivi razvoj se najcesce dovodi u vezu sa zastitom zivotne sredine, odnosno nastojanjem da se zabrinutost za opstanak zivog sveta na planeti Zemlji poveze sa ocuvanjem prirodnih resursa i brojnim ekoloskim izazovima koji st pred svakim drustvom, drzavom i covjecanstvom u cjelini. http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development

Pojam odrzivog razvoja cesto se poistovjecuje sa pojmom zastite zivotne sredine, to nas dovodi do pogresnih zakljucaka. Zastita zivotne sredine samo je jedan od 3 elementa odrzivog razvoja. Tri elementa odrzivog razvoja su drustveni, ekonomski i ekoloski. Danas se cesto u savremenoj literaturi koristi skracenica PPP (People, Profit, Planet) da bi se jasnije pojasnio koncept odrzivog razvoja.

Sema 1. Odrzivi razvoj kao presjek tri sastavna elementa

1.2. Društveno odrzivi razvoj

Društveno odrzivi razvoj ili društveno odgovorno poslovanje je evoluirajući pojam koji nema standardnu definiciju, ni precizno definisanu grupu elemenata koje obuhvata. U engleskom govornom području se najčešće sreće izraz “Corporate Social Responsibility” (korporativna društvena odgovornost), koji prihvata i objašnjava veliki broj teoretičara. Pod korporativnom društvenom odgovornošću Raymond Bauer podrazumijeva obavezu preduzeća da ozbiljno vodi računa o uticaju svojih aktivnosti na društvo. Davis, K. 1967 “Understandig the social Respontibilities Puzzle” Business Horizons, 10, 45-50

Glavna dilema u svim pristupima vezana je za dobrovoljnost. Postavlja se pitanje da li menadžmentu preduzeća treba prepustiti da odlucuje o tome da li ce poslovanje svog preduzeća organizovati na društveno prihvatljiv nacin (prema svojim procjenama) ili mu nametnuti neke obaveze prema drustvenoj zajednici zakonom i formalnim pravilima. Vecina teoreticara se slaze da je odgovorno poslovanje obaveza preduzeća, tako da je u teoriji i praksi mnogo prihvaceniji pojam „Corporate Social Responsibility“. U ovom radu bice prihvacena definicija po kojoj društveno odgovorno poslovanje predstavlja menadžerski pristup koji podrazumjeva da se preduzecem upravlja na nacin koji obezbedjuje ostvarenje ekonomskih ciljeva preduzeća, uz postovanje zakonskih propisa, moralno ponasanje menadžera (vlasnika) prema svim interesnim grupama koje poslovanje preduzeća dotice i dobrovoljno ulaganje resursa preduzeća za unapredjenje drustvene zajednice i prirodne sredine.

Evropska komisija u „Zelenim novinama“ društveno odgovorno poslovanje definise kao skup aktivnosti preduzeća usmjerenih ka ispunjenju pravnih obaveza definisanih zakonom i ugovorima, ali i aktivnosti kojima preduzeće ispunjava obaveze, koje ne proističu iz formalno-pravnog okvira, kao što su ulaganje u razvoj ljudskog kapitala, zaštita životne sredine i unapređenje odnosa sa svim interesnim grupama. Ovaj izvještaj društvenu odgovornost preduzeća dijeli na dvije dimenzije: internu i eksternu.

• **Interna dimenzija** uključuje: (kada govorimo i alternativnim izvorima energije) Racionalnu upotrebu resursa i energije koja obezbjeđuje očuvanje neobnovljivih prirodnih resursa budućim generacijama, a preduzeću donosi manje troškove koji direktno utiču na profitabilnost.

• **Eksterna dimenzija** društveno odgovornog poslovanja: Zaštitu životne sredine koja podrazumjeva primjenu zdravijih tehnologija, odgovornije korišćenje resursa, smanjenje emisije štetnih materija i reciklažu otpada, aktivno učešće u inicijativama za zaštitu životne sredine, usvajanje ekoloških standarda, edukaciju zaposlenih u pogledu zaštite životne sredine itd.

Biti društveno odgovoran, ne znaci samo ispunjavati zakonske obaveze vec i ulaganje u ljudske resurse i odnose sa stekholderima. Iskustvo iz poslovne prakse sa investicijama u ekoloski odgovorne tehnologije ukazuje na to da se i izvan uskladenih pravnih okvira koji se ticu drustvene odgovornosti moze doprinijeti konkurentnosti kompanije.

Ovakav pristup „Komisije EU“ prestavlja dio sireg konteksta medjunarodnih inicijativa na celu sa „Globalni dogovor UN“, „Trojna deklaracija MOR-a“ o pricipima u vezi sa multinacionalnim korporacijama i socijalnom politikom, „Smjernica za multinacionalna preduzeća OECD“. Nijedna od ovih inicijativa nije pravno obavezujuća, medjutim „Komisija EU“ (u daljem tekstu KEU) se zalaze za aktivnu promociju ovih inicijativa i predlaze da preduzeća prilagodjavaju, usmjeravaju i primjenjuju eticki kodeks ponasanja i korporativnog upravljanja, da utvrđene vrijednosti unose u kompletno poslovanje i da izvršenje svake aktivnosti vrse u skladu sa etickim principima iz etickog kodeksa, da svojim planovima i budzetima dodaju drustvenu i ekolosku dimenziju, kako bi mogla da se izvrsi revizija pokazatelja o ostvarenju socijalnih i ekoloskih ciljeva, multinacionalnim kompanijama se predlaze izrada posebnih izvestaja koji ukljucuju pokazatelje o rezultatima u socijalnoj i ekoloskoj sferi (pokazatelji vezani za zivotnu sredinu, zdravlje i bezbjednost zaposlenih su zajednicki, dok pokazatelji vezani za ljudska prava i rad djece predstavljaju posebne cjeline). Prema misljenju KEU preduzeća treba da rade zajedno sa javnim vlastima da pronadju nove nacine za razvoj drustveno odgovornog poslovanja (u daljem tekstu DOP) tako da ovaj koncept bude opsteprihvacen.

2. PRIMJER SVEDSKE KAO USPJESNOSTI SPROVODJENJA POLITIKE ODRZIVOG RAZVOJA

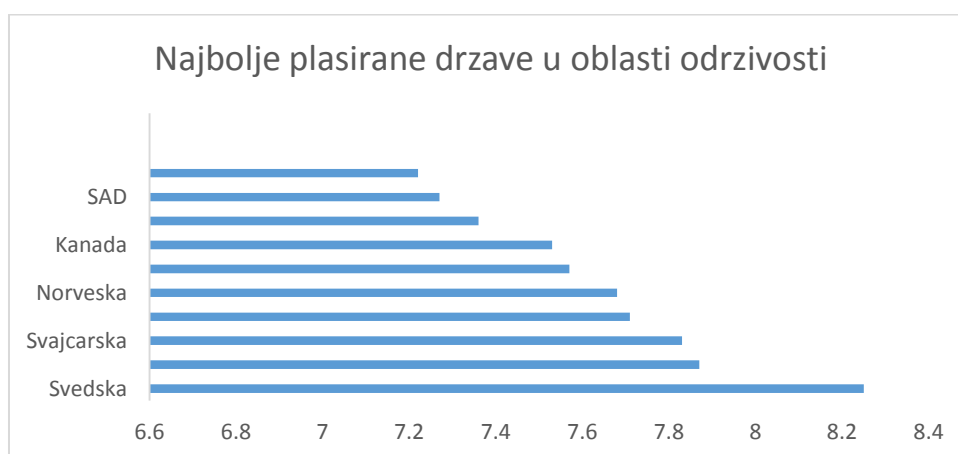
Najbolji primjer promovisanja društveno odgovornog poslovanja u Evropi su Skandinavske zemlje, posebno Svedska u kojoj se velika paznja poklanja kvalitetu zivota ljudi, obrazovanju, ekologiji, zastiti ljudskih prava, nediskriminaciji, organskoj proizvodnji, unapređenju društvene zajednice i sl. Svedski model održivog razvoja podrazumjeva izuzetno veliku ukljucenost drzave kroz pokretanje i finansiranje razlicitih projekata, primjenu veoma ostrih zakonskih propisa i veoma naglaseno promovisanje svih oblika društveno odgovornih praksi. Na primjer, Svedska Vlada je da bi uticala na smanjenje klimatskih promjena, ulozila oko 5 milijardi eura u razne projekte i mjere koji podrazumjevaju saradnju drzave, privrede i drustva. Ogromna sredstva se izdvajaju za zastitu Baltickog mora koje je vrlo zagadjeno, racionalnu potrosnju energije i sl. Drzava je pokrenula projekte za zamjenu uređaja koji koriste neobnovljive izvore energije, uređajima koji koriste bioloska goriva tako da ne zagadjuju sredinu.

U ovaj projekat se ukljucio veći broj kompanija, zahvaljujući cemu je, u periodu od 1990-2006. emisija stetnih gasova u zemlji smanjena prosjecno za 9%, dok se drustveni bruto proizvod, u isto vrijeme, povecao za 44 %. Uspjeh Svedske politike održivog razvoja najbolje se ogleda u izvjestaju svajcarske investicione grupe RobecoSAM iz 2013. godine gdje se Svedsta plasirala na prvo mjesto belezeci najvise ocjene u okviru svih kriterijuma (8,25) i za razliku od mnogih drzava u razvoju, takodje je odlicno plasirana kada su u pitanju ekoloski faktori i koriscenje obnovljivih izvora energije.

Top 10 drzava		Indeks
1	Svedska	8.25
2	Australija	7.87
3	Svajcarska	7.83
4	Danska	7.71
5	Norveska	7.68

6	Velika Britanija	7.57
7	Kanada	7.53
8	Finska	7.36
9	SAD	7.27
10	Holandija	7.22

Tabela 1. Najbolje plasirane drzave u oblasti odrzivosti

Deklaracija Evropskog vijeca o vodecim principima odrzivog razvoja iz juna 2005. godine sluzila je kao smjernica za izradu švedske strategije. Nekoliko podrucja Strategije odrzivosti Europske unije se u velikoj mjeri podudara sa švedskom nacionalnom strategijom (odrziva potrosnja i proizvodnja, socijalna ukljucenost, demografija i migracije, globalno siromastvo i izazovi odrzivog razvoja).

Tema	Ključnipokazatelj	Švedska	EU
Klimatske promjene i energija	Emisijastakleničkih plinova	Mali pozitivanrazvoj/nemapozitivnog razvoja	Jednakokaou EU
	Obnovljiviizvori energije	Izrazitopozitivan razvoj	Boljenegu u EU
Održivi prijevoz	Potrošnjaenergije u sektoruprijevoza u odnosuna BDP	Izrazitopozitivan razvoj	Boljenegu u EU
Prirodniresursi	Prisutnostobičnihvrsta ptica u poljoprivrednim područjima	Izrazitonegativan razvoj	Losijenegu u EU
	Očuvanjeriba	Podacidostupnisamo za EU	Podacidostupni samoza EU
Globalno državljanstvo	Službenapodrška razvoju	Izrazitopozitivan razvoj	Boljenegu u EU
Dobro upravljanje	Slučajevikršnja	Teškozaprocijeniti	Boljenegu u EU
Socioekonomski razvoj	Rastbrutodomaćeg proizvoda	Izrazitopozitivanrazvoj	Boljenegu u EU
Održiva potrošnja i proizvodnja	Produktivnostresursa	Mali pozitivanrazvoj / bezpozitivnograzvoja	Boljenegu u EU

Socijalna integracija	Rizik od siromaštva	Blagonegativan razvoj	Boljenego u EU
Demografske promjene	Stopa zaposlenosti radnika starosne skupine od 55 do 64 godine	Izrazito pozitivan razvoj	Boljenego u EU
Zdravlje	Očekivani broj godina zdravog života po rođenju	Izrazito pozitivan razvoj	Boljenego u EU
	Očekivana životna dob porođenju	Izrazito pozitivan razvoj	Boljenego u EU

Tabela 2. Pokazatelji razvoja u Svedskoj u komparaciji sa EU po temama

Svedska je jedna od ekoloski najosvjestenijih zemalja na svijetu. Svedani su ekolosku svijest ugradili u svoje životne stilove, a Svedska je jedna od najkonkurentnijih zemalja na svijetu. Visok nivo javne svijesti o problemima okolisa diktirala je promjene u ponasanju države i poduzeca. Smanjenjem troškova zaštite okolisa, Svedska omogućuje “više zaštite okolisa za manje novca”, odnosno dostizanje prihvaćenih standarda zaštite okolisa na jeftiniji način. Inovativne tehnologije također stvaraju nova tržišta promicanjem potražnje za zelenim tehnologijama, robom i uslugama. Tehnologije za zaštitu okolisa su doprinijele prekidanju uzročne veze između onečišćenja okolisa i ekonomskog rasta, uz postovanje ograničenja ekoloških standarda.

3. PRIMJER SLOVENIJE KAO USPJESNOSTI SPROVODJENJA POLITIKE ODRZIVOG RAZVOJA

Godine 2005., Vlada je donijela Strategiju razvoja Slovenije do 2013., koja zadovoljava standarde strategije održivog razvoja. Održivi razvoj time je postao sastavni dio odabranog razvojnog modela u Sloveniji. Nacionalni savjet za održivi razvoj (NCSD) sudjelovao je u pripremi Nacionalne strategije održivog razvoja (NSDS).

Institucionalni položaj održivog razvoja: Vodeće ministarstvo/institucija u procesu primjene Strategije održivog razvoja je Vladin Ured za rast. Provedba NSDS-a prati se u obliku Izvješća o razvoju koje jednom godišnje priprema Institut za makroekonomske analize i razvoj, a Vlada Republike Slovenije usvaja kao smjernicu za izradu nacionalne gospodarske i razvojne politike.

Definicija održivog razvoja u nacionalnoj strategiji: Strategija razvoja Slovenije uključuje četiri dimenzije: ekonomska, ekološka, socijalna i kulturna pitanja. U skladu sa Strategijom razvoja Slovenije, načelo održivog razvoja u gospodarskim i društvenim domenama prvenstveno se odnosi na postizanje kontinuiranog povećanja kapaciteta za gospodarski rast, ljudski razvoj i poboljšanje socijalne skrbi. Između ostalog, to pretpostavlja međugeneracijsku održivost sustava socijalnog osiguranja i javnih financija, stvaranje uvjeta za održivi rast stanovništva i sprječavanje razvojne izolacije određenih društvenih skupina ili regija zemlje. (Strategija razvoja Slovenije do 2013., str. 19.) U području prostornog razvoja, načelo održivog razvoja podrazumijeva takvu organizaciju gospodarstva, infrastrukture, zemljišta i načina života unutar ograničenja kapaciteta okoliša, prostora i prirodnih izvora da su prostorne potrebe stanovništva uspješno zadovoljene.

Poveznica sa Strategijom održivog razvoja Europske unije: Strategija razvoja Slovenije (SDS) je krovni strateški dokument, koji određuje razvojnu viziju i prioritete slovenskog razvoja. Istovremeno prenosi ciljeve Lisabonske strategije u nacionalno okruženje, uzimajući u obzir sve posebne razvojne mogućnosti i deficite u Sloveniji. Unatoč tome, treba naglasiti da je glavni cilj SDS-a gospodarski rast i povećanje stope zaposlenosti i četiri od pet razvojnih prioriteta SDS-a doprinose ostvarenju tog cilja, dok revidirana Strategija EU-a naglašava strukturne ekonomske promjene potrebne za održivije obrasce proizvodnje i potrošnje.

Strategija razvoja Slovenije i Strategija održivog razvoja EU-a usklađene su na razini strateških ciljeva - blagostanje ljudi ključni je cilj u oba dokumenta. Obje strategije su usmjerene na ekonomske, socijalne, ekološke i druge odnose. Što se tiče sadržaja, ova strategija objedinjuje temeljna polazišta i načela održivog razvoja, definira ciljeve i zadaću u sedam ključnih područja: klimatske promjene i čista energija, održivi promet, održiva potrošnja, očuvanje i upravljanje prirodnim izvorima, javno zdravstvo, socijalna uključenost, demografija i migracije i siromaštvo u svijetu. U novembru 2010. godine Statistički ured Republike Slovenije objavio je niz ključnih nacionalnih pokazatelja održivog razvoja. <http://www.stat.si/Statistici/Dnevi/Docs/Radenci%202010/Redek%20Ograjensek%20Frajman-prispevek.pdf>

Područja		Pokazatelji	
BLAGOSTANJE	Kvalitet prirodnih resursa	Kvalitet zraka	Negativan
		Kvalitet vode za pice	Negativan
		Organski uzgoj	Pozitivan
	Gospodarska sigurnost	BDP, dohodak kućanstva	Negativan
		Registrovana stopa nezaposlenosti,	Negativan
		Pristup socijalnoj zaštiti, pristup obrazovanju	Pozitivan
URAVNOTEŽENOST I UMJERENOST	Prirodni resursi	Potrosnja energije,	Negativan
		Potrosnja vode iz javne vodovodne opskrbe.	Pozitivan
		Stvaranje komunalnog otpada, putnički promet	Negativan/ Pozitivan
	Istraživanje i razvoj stanovništva, jednakost polova i siromaštvo	Izdacina razvoj	Negativan
		Ukupni porast stanovništva; Prihod i muskaraca i žena,	Negativan
		Stopa rizika od siromaštva	Pozitivan
MEDJUGENERACIJSKA SARADNJA	Intenzivnost korišćenja prirodnih resursa	Energijska intenzivnost,	Negativan
		Emisije stakleničkih plinova	Negativan
		Potrosnja mineralnih gnojiva u poljoprivredi	Negativan
	Državni dug	Intenzivnost sjecanja drveća	
		Državni dug	Negativan
		Briga za sve generacije	Doba ovisnosti, Brigada djecu, Brigada starije

Tabela 3. Pokazatelji održivog razvoja i njegovi trendovi u Sloveniji

Trendovi na području održivog razvoja različiti su. Posljednjih godina bio je vrlo zamjetan utjecaj svjetske ekonomske i finansijske krize koja je snažno utjecala na različita područja. Kod nekih pokazatelja promjena zato može biti samo odraz krize, a ne nekoga dugoročnog trenda. Pozitivnim promjenama možemo smatrati na primjer smanjivanje onečišćenosti vanjskog zraka česticama PM10, povećanje udjela obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije, smanjivanje količine komunalnog otpada po stanovniku, povećanje broja djece uključene u dječje vrtiće itd. S druge strane možemo primijetiti mnogobrojne negativne promjene, na primjer povećanje stope registrirane nezaposlenosti, povećanje stope rizika od siromaštva i povećanje duga sektora država. Nekoliko pokazatelja već se dulje vrijeme bitno mijenja, na primjer mikrobiološka kvaliteta pitke vode, broj stanovnika po liječniku u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i udio osuđenih osoba među stanovnicima Slovenije.

Slovenija nikad nije usvojila svoju strategiju za održivi razvoj. Područje održivog razvoja u Sloveniji je dio Razvojne strategije Slovenije koja se temelji na pretpostavci da je glavno razvojno zaostajanje Slovenije za prosjekom proširene EU i dalje na području državnog razvoja. Razvojna strategija Slovenije se fokusira na gospodarske i socijalne uvjete a u manjoj mjeri na segmente okoliša. Pod prioritetima politika održivog razvoja fokus je uglavnom na smanjenju pritiska na okoliš. Kako su strateški dokumenti već osmišljeni takvi da ne uključuju sveobuhvatni, gospodarski, socijalno i ekološki uravnotežen koncept, koncept uravnoteženog razvoja u Sloveniji također nije u potpunosti ostvaren. Pri ocjenjivanju pomoću indeksa za održivo društvo, Slovenija je postigla najslabije rezultate s ekološkim indeksima: kvaliteta zraka, održivo korištenje resursa, recikliranje i korištenje obnovljive energije, zaštite biotičke raznolikosti, emisije stakleničkih plinova i ekološka bilanca. Sve gore navedeno upućuje na dva ključna izazova za Sloveniju ukoliko želi postići svoje ciljeve održivosti:

Problem Slovenije je u tome što nema nadzorne mehanizme za nadzor i provedbu zakonodavstva zaštite okoliša. Najučinkovitiji nadzorni mehanizam u Sloveniji trenutno je Sud revizije Republike Slovenije. Ostale institucije ne rade svoj posao, što su dokazali sporovi EU protiv Slovenije.

Prioriteti Slovenije su jasni. Mora zamijeniti model ekspanzivnosti s mod- elom kvalitete. Međutim, to neće biti dovoljno. Da bi se približila konceptu održivog razvoja, ona mora globalno promijeniti svoj mentalitet. Ključno je pitanje kako to postići.

Možemo zaključiti da politika zaštite okoliša Europske unije definira minimalne standarde zaštite okoliša u cijeloj Zajednici. U principu, razina nacional- nih standarda varira unutar EU-a, tj. veći su u bogatijim zemljama. Iako propisi ne moraju nužno poboljšati konkurentnost, primjena ekološke politike EU državi može koristiti: visoki ekološki standardi mogu potaknuti inovativnost i poduzetništvo. Zaštita okoliša tako nadopunjuje cilj EU kad je riječ o razvoju dinamičnoga gospodarstva. Snažan gospodarski učinak mora ići ruku pod ruku s održivim kori- štenjem prirodnih resursa i gospodarenjem otpadom, održavanjem biološke razno- likosti, očuvanjem ekosustava i suzbijanjem dezertifikacije. Činjenica je da ekološki ogranci ostvaruju približno 320 milijardi eura prihoda (oko 2,5% europskog bruto nacionalnog prihoda), zapošljavaju oko 3,4 milijuna ljudi (oko 1,5% svih zaposle- nih u EU) i kontroliraju većinu svjetskog tržišnog udjela. Tehnologije zaštite okoli- ša mogu pridonijeti rastu i konkurentnosti, smanjujući troškove zaštite okoliša, dok istovremeno unaprjeđuju okoliš i štite prirodne izvore. Kad je Slovenija pristupila EU, usvojila je ekološko zakonodavstvo EU i sve veću ulogu ekoloških uredbi. No, u praksi se ipak uočava odstupanje između usvojenog i provedenog.

4. EKONOMSKI ODRZIVI RAZVOJ

Ekonomsku održivost mogli bi definisati kao ostvarivanje ekonomskog rasta, ucinkovitosti i "pravedne" raspodjele bogatstva. Društvena održivost podrazumijeva sudjelovanje u donošenju odluka, mobilnost i koheziju, ostvarivanje društvenog identiteta, razvoj institucija i slično. To je značajan element definicije održivog razvitka, jer nepoznavanje i nepostovanje oblika društvene organizacije umanjuje uspješnost brojnih razvojnih programa. U literaturi postoje dva podijeljena misljenja u vezi sa ekonomskim održivim razvojem. Prvo je vezano za pitanje vrednovanja prirodnih resursa, uticaja na okolinu, budućnost i slično, dok je drugo misljenje vezano za pitanje značenja vremena i značenje neizvjesnosti. Ova dva misljenja uticala su na definiciju održivog razvoja koju je dao Serageldin gdje kaže da je održivi razvoj razvitak koji budućim generacijama ostavlja barem toliko mogućnosti ili kapaciteta za razvitak koliko smo mi imali. Mnogi problemi vezani za ekonomski razvoj, kvalitet života i očuvanja životne sredine, i njihova rješenja, imaju korijene u lokalnim aktivnostima, tako da zbog toga lokalne vlasti moraju igrati ključnu ulogu u postizanju održivog razvoja. Cucovic A. (2013). Sustainable local development, promotion and funding, Dukagjini College, Peje, 15

Suštinu koncepta održivog razvoja čini interakcija razvoja životne sredine i međusobna usklađenost i komplementarnost razvojne politike i političke zaštite životne sredine, koje uvažavaju zakonitosti ekoloških sistema. Koncept održivog razvoja usmeren je na očuvanje prirodnih eko-sistema i životne sredine, kao i na racionalno korišćenje prirodnih resursa.

ZAKLJUCAK

Može se zaključiti da se karakteristična tri osnovna načela održivog razvoja temelje na ekonomskoj održivosti, sociokulturnoj održivosti i ekološkoj održivosti. Ekološka održivost obezbeđuje razvoj koji je kompatibilan s održavanjem ekoloških procesa, biodiverziteta i prirodnim resursima. Sociokulturna održivost obezbeđuje da se poveća nadzor čoveka nad sopstvenim životom, a ekonomska održivost obezbeđuje uspešan ekonomski razvoj. Jasno je da se radi o koncepciji koja ima svoj globalni i međunarodni smisao i sadržaj, ali istovremeno unutrašnji i regionalni karakter. Preplitanje globalnih, regionalnih i nacionalnih; odnosno lokalnih dimenzija održivog razvoja jedna je od glavnih karakteristika u vezi s održivim razvojem.

LITERATURA

Ahlberg, M. (2009). "Sustainable Development in Sweden - a Success Story". Discourse

Analysis, 158. *L'Europe en formation*, 352, 157–180

Commission of the European communities, (2001) *Greenpaper, Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility*, Brussels, ,6

Cucovic A. (2013). Sustainable local development, promotion and funding, Dukagjini College, Peje., 15

Davis, K. (1967) "Understanding the social Responsibilities Puzzle" *Business Horizons*, 10, 45-50

Enabling Sustainable Community Development (1995) *Environmentally Sustainable Development Proceedings Series*, No 8 Ismail Serageldin (Editor),

<http://www.stat.si/Statistici/Dnevi/Docs/Radenci%202010/Redek%20Ograjensek%20Frajman-prispevek.pdf>

http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development